

Ilona STRUMICKIENĖ

Darbas *ranka rankon* – Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijos Šiaurės Amerikoje rėmėjai

Įvairialypėje socialinių reiškinių mozaikoje šiuolaikinio sekuliaraus pasaulio atstovams vienuolinis gyvenimas regisi egzotiškas ir paslaptingas. Vis dėlto atidžiau pasidomėjus paaiškėja, kad įvairūs vienuoliniai institutai yra integrali visuomenės dalis. Vienuoliai ir vienuolijos neatsiejama ir Lietuvos religinio ir kultūrinio gyvenimo dalis, būdami bendrų politinių, socialinių ir kultūrinių įvykių bei procesų dalininkai. Vienas modernių laikų Lietuvos istorijos bruožų – emigracija. Emigracijos iš Lietuvos reiškinys masines formas įgijo XIX a. antroje pusėje, kai dėl nepalankių ekonominių ir politinių sąlygų šalį paliko daugiau nei pusė milijono gyventojų. Nors emigracijos vektoriai buvo nukreipti įvairiomis kryptimis, tačiau daugelį lietuvių jie atvedė į JAV. Čia jie dirbo sunkų alinančią fizinę darbą, tačiau kartu buvo ieškoma socialinio bendravimo (tautiniu pagrindu) formų. Lietuviška bažnyčia ir parapija tapo viena svarbiausių lietuvių socialinio susiorganizavimo formų išėivijoje. Tai buvo struktūra, atliekanti ne tik dvasinių tikinčiųjų poreikių tenkinimo ir ugdymo funkciją, bet ir priemonę, prisidėjusi prie

socialinių ryšių ir lietuviškumo išlaikymo išėivijoje. Dvasiniams poreikiams tenkinti buvo reikalingi lietuviai dvasininkai. Tautiečių „sieloms gelbėti“ į JAV kartu su ekonominiais emigrantais vyko ir dvasininkai. Jie ėmėsi tautiečių telkimo, centralizacijos, atliko dvasinių poreikių tenkinimo funkciją. Lietuviai dvasininkai matė emigrantams iškilusias problemas. Sunkumų būta daug ir įvairių, tačiau lietuviai dvasininkai atkreipė dėmesį į XX a. pradžioje ypač aktualiomis tapusias tautinės tapatybės išlaikymo ir ugdymo problemas, taip pat į pagyvenusių žmonių globos svarbą. Atsivėrus platiems dvasinio patarnavimo, lietuviybės išsaugojimo ir globos darbų plotams, iškilo lietuvių vienuolių talkos reikalas. Tuo metu carinės Rusijos valdžia ribojo vienuolių veiklą Lietuvoje, todėl emigracijoje kilusiems poreikiams tenkinti nebuvo galimybių pasikviesti vienuolių iš Lietuvos. Teko vienuolijas steigti emigracijoje: 1907 m. įsteigtas pirmasis seserų kazimieriečių vienuolynas; 1922 m. įsisteigė pranciškiečių vienuolynas; 1925 m. veiklą pradėjo Jėzaus Nukryžiuotojo seserų kongregacija. Į moterų vienuolių veiklą išėi-

vijoje 1913 m. įsitraukė tėvai marijonai, kurie aktyviai ėmėsi švietimo, spaudos ir apaštaltavimo darbų. 1936 m. jie į talką iš Lietuvos pasikvietė Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seseris. Šios vienuolijos narės, dirbdamos jaunimo ugdymo, apaštaltavimo ir globos darbus, lietuvių išėivijoje paliko gilią žymę. Tačiau šiuose plačiuose veiklos baruose Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserys nebuvo vienos – joms į talką atėjo rėmėjai.

Visuomenėje (ypač tarp tikinčiųjų) religinėms organizacijoms suteikiamas pasitikėjimo kreditas. Lietuvių išėivijoje ėmusios veikti Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserys – ne išimtis. Lietuvių išėivijos pasitikėjimą minėta kongregacija didino tai, kad tai buvo lietuviška vienuolija, savo veiklą orientavusi į lietuvių išėivijai svarbias darbo sritis – lietuvybės išlaikymą, jaunosios kartos ugdymą ir rūpinimąsi vyresnio amžiaus žmonėmis.

Šio straipsnio tikslas – pristatyti Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijos Šiaurės Amerikoje rėmėjus, jų atsiradimo istoriją, pagrindinės veiklos sritis ir formas.

Lietuvos istoriografijoje Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijos Šiaurės Amerikoje istorija nėra sulaukusi išsamių tyrimų. Informacijos apie šios vienuolijos rėmėjų veiklą – dar mažiau. Išsamią Vienuolijos Šiaurės Amerikoje istorinę apžvalgą nuo 1936 iki 1959 m. galima rasti „Lietuvių enciklopedijos“ XX tome¹, tačiau apie Vienuolijos rėmėjus čia teužsiminta vos keliais sakiniais. 1945 m. Vienuolijos rėmėjų išleistoje 56 puslapių gausiai iliustruotoje knygelėje „Nekaltai Pradėtosios Švenčiausios Panos Marijos Seserų Kongregacija“² pateikiama duomenų apie organizuotos rėmėjų veiklos pradžią, o 1968 m. išleistoje knygelėje „Matulaičio namų šventinimas“³ pristatomas rėmėjų indėlis įgyvendinant šį Vienuolijai svarbų projektą. Platesnį Švč. Mergelės

Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijos Šiaurės Amerikoje rėmėjų istorijos vaizdą atskleidžia archyvinė medžiaga. Rašant šį straipsnį daugiausia remtasi Vienuolijos archyvo Putname (JAV) medžiaga. Archyvinė medžiaga papildyta informacija iš periodinių leidinių – „Nekaltai Pradėtosios Švč. M. Marijos seserų Bendradarbis“ ir „Draugas“.

Chronologinės ribos: 1936–2006 m. Pirmoji data (1936 m.) liudija Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų istorijos Šiaurės Amerikoje pradžią. Tais metais penkios seserys pionierės, lydimos Vienuolijos vyriausios vadovės, atvyko į JAV ir čia pradėjo savo darbą. Antroji data (2006 m.) orientuoja į septynių dešimtmečių veiklos Šiaurės Amerikoje jubiliejų.

Šiame straipsnyje nagrinėjamos Vienuolijos narėms įvardyti kaip sinonimai vartojami žodžiai „seserys“, „vargdienių seserys“, „seselės“. Tekste vartojama sutrumpinta ilgo Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijos pavadinimo forma –Vienuolija.

Seserų gyvenimas ir veikla neatsiejami nuo ryšio su Vienuolijos rėmėjais. Jų padėdamai Vienuolijai pavyko įgyvendinti daugumą projektų. Visiems Vienuolijos rėmėjams ir geradariams suminėti neužtektų nė storiausios knygos. Tačiau jie maža ar didele auka, apčiuopiama ar neapčiuopiama pagalba prisidėjo prie sėkmingo Vienuolijos darbo įvairiose veiklos srityse.

Galima teigti, kad pirmieji ir ilgą laiką svarbūs seserų rėmėjai buvo tėvai marijonai. Jie pakvietė ir padėjo seserims įsikurti Amerikoje. Gyvendamos ir dirbdamos tėvų marijonų įstaigose (Marianapolyje ir Hinsdale), seserys pradėjo susipažinti su žmonėmis, tarp kurių atsirado geradarių, savo aukomis padėjusių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserims žengti pirmuosius žingsnius Amerikos žemyne⁴. Rėmėjai padėjo seserims nusipirkti

pirmąjį namą (Tomsono miestelyje, Konektikuto valstijoje), pavadintą „Villa Maria“, ir jį suremontuoti⁵. Antrąjį namą 1942 m. Vienuolija Šiaurės Amerikoje taip pat įsigijo dosnaus rėmėjo Jurgio Rudoko dėka. Šį šalia „Villa Maria“ buvusį namą seserys pavadino „Šv. Juozapo namu“. Seserys jį paskyrė vyresnio amžiaus asmenims, norintiems apsigyventi pas seseles⁶. Pastebėtina, kad pono Rudoko dosnumas padėjo seserims pradėti savo savarankišką veiklą.

Paminėtina tai, kad kurdamosi „Villa Maria“ name seserys sulaukė paramos iš kaimynystėje veikiančių kitų vienuolių. Tėvai marijonai paskolino seserims baldų namo šventinimo iškilmėms, o Šventosios Dvasios seserys padovanojo kryžių ir Švč. Jėzaus Širdies paveikslą kiekvienam naujųjų namų kambariui. Taip pat „piano ir vargonėlius“⁷.

Seseris rėmė ne tik lietuviai. Štai 1940 m. amerikietė Alice Mullen paaukojo 700 dolerių naujam kopyčios altoriui įrengti⁸.

Vienuolijos veiklos Šiaurės Amerikoje pradžioje parama seserims teikta daugiausia spontaniškai, tik vėliau paramos rinkimas ir teikimas įgavo organizuoto veikimo formas. Prielaidos organizuotam Vienuolijos rėmėjų veikimui susidarė seserims pradėjus dirbti tėvų marijonų įstaigoje Hilsdaile netoli Čikagos. Seserys pamažu užmezgė ryšius su Čikagos apylinkių lietuviais, kurie, geriau pažindami vargdienių seseris, jų veiklos tikslus, prisidėjo prie vargdienių seserų Šiaurės Amerikoje plėtros.

Čikagos apylinkių lietuvių organizuota pagalba seserims buvo formalizuota 1942 metais, kai Čikagoje įsisteigė „Vargdienių seserų gilda“ (šaltiniuose vartotas sutrumpintas pavadinimas „gilda“), kurios tikslas buvo finansiškai padėti seserims. Tuo laikotarpiu Vienuolijai itin aktualu buvo suorganizuoti seserų Augustos ir Vincentos atvykimą į JAV⁹. Porą metų užsitęsusi šių seserų kelionė iš Amerikoje tik besikuriančios Vienuolijos pareikalavo didelių finansinių išteklių. Nenuos-

tabu, kad pirmuoju gildos uždaviniu tapo sutelkti finansinius išteklius, reikalingus seserų Augustos ir Vincentos kelionei. Kad surinktų kelionei reikalingą pinigų sumą, gilda organizavo įvairius renginius, jų metu telkė aukas. Minėtoms seserims sėkmingai atvykus į JAV buvo surengtas jų priėmimas su „bankietu“. Pirmaisiais veiklos metais gilda savo skyrius įsteigė įvairiose Čikagos parapijose¹⁰. Prie „Vargdienių seserų gildos“ įsikūrimo ir sėkmingo veikimo daug prisidėjo tėvai marijonai. Čikagos Aušros Vartų parapijos klebonas ir pirmasis gildos dvasios vadas buvo kun. Juozas Dambrauskas MIC. Paminėtinas ir kun. P. Malinausko MIC indėlis. Marijonų pagalbą seserims liudija 1944 m. sesers M. Augustos laiškas, kuriame ji ne tik džiaugėsi gražiai pavykusi (materialine ir dvasine prasme) rėmėjų suvažiavimu (vadinamuoju „seimu“), bet ir pabrėžė tėvų marijonų indėlį organizuojant šį labdaringą renginį: „Kun. Dambrauskas stačiai nėrėsi iš kailio, kad tik daugiau aukų gauti. Seime jam pradėjo net kraujas bėgti per nosį. Dirbo ir visi kiti. Vieni ragino aukoti, kiti pinigus rinko. Kun Malinauskas irgi viską darė ir viskuo rūpinosi, bet su kun. Dambrausku niekas susilyginti negali. Moterys vadina jį mūsų Tėvu. [...] [Seime dalyvavęs kun. Rėklaitis – įrašyta mano, I. S.] Tiesiog pasakė: tai mūsų Kongregacija, marijoniška. Todėl džiaugėsi parama, kurią žmonės jai teikia, nes seserys labiau nei kunigai reikalingos pagalbos [...]“¹¹

Gildos aktyvistų, seserų ir tėvų marijonų pastangomis Vienuolijos rėmėjų skyrių pamažu gausėjo. Prie Vienuolijos rėmėjų rato išplėtimo visoje Amerikoje itin prisidėjo seserų Augustos ir Vincentos kelionės 1943 m. po įvairias lietuvių kolonijas ir pasakojimai apie Lietuvą ir Vienuoliją. Sesers M. Aloyzos nuomone, „labai gražiai supažindino visuomenę su Kongregacija ir, galima sakyti, padėjo pamatus jos veiklai tęstis ir plėtotis Amerikoje“¹². Be Čikagos, kita ženkli rėmėjų dalis telkėsi JAV rytinėse valstijose (vadinamojoje Naujo-

joje Anglijoje). Dauguma šio regiono rėmėjų priklausė Gildos centrui¹³. Pažymėtina, kad 1946 m. įvykęs pirmasis Naujosios Anglijos rėmėjų suvažiavimas-seimas tapo kasmet seserų organizuojamų piknikų¹⁴ pradžia.

XX a. 5 dešimtmetyje, atvykus dviem seserims iš Lietuvos (1943 m.), buvo planuojama Vienuolijos ateitis Amerikoje ir svarstomos galimos veiklos sritys. Vienuolija nusprendė tęsti Lietuvoje pradėtą darbą: eiti į pagalbą seneliams ir jaunajai kartai, dirbti spaudos darbą. Tačiau tuo laikotarpiu Vienuolija buvo tik pradėjusi veiklą Amerikoje ir neturėjo jokios materialinės paramos, išskyrus nedidelius atlyginimus, gaunamus už darbą tėvų marijonų įstaigose. Tad sėkminga Vienuolijos plėtotė ir kiekybinis, ir kokybinis atžvilgiu nebūtų įmanoma be rėmėjų pagalbos. Geriems seserų santykiams su JAV lietuviais užmezgti padėjo tas faktas, kad tarp seserų buvo senosios emigracinės bangos¹⁵ atstovių, kurioms JAV lietuvių gyvenimo realijos buvo gerai pažįstamos, tad nebuvo sunku rasti bendrą kalbą su potencialiais Vienuolijos rėmėjais. XX a. 5 dešimtmečio pabaigoje – 6 dešimtmečio pradžioje į Ameriką atvykus lietuviams iš DP (*displaced persons* – išvietintųjų asmenų) stovyklų, seserys su jais užmezgė ir plėtojo glaudžius ryšius. Pažymėtina, kad palaikant ryšius su skirtingų emigracijos bangų lietuviais seserims ypač talkino Vienuolijos rėmėjai, kurie buvo tarsi tarpininkai tarp seserų ir išsivieškos lietuvių bendruomenės.

Greta rėmėjų organizavimo, seserims teko išmokti su jais dirbti. Paramą turėjo lydėti dėkingumo ženklai, nuolatinis dėmesys ir informacija apie Vienuolijos gyvenimą bei darbus. Gausios aukos vertė seseris mąstyti, kaip pareikšti dėkingumą rėmėjams. 1944 metais sesuo Augusta laiške seseriai Aloyzai rašė: „Vakar buvo atvažiavusi traukiniu p. Pukelienė, Gildos pirmininkė. Atrodo, kad mums reiks rašyti šimtus padėkos laiškų, nes negalima pavardžių skelbti per „Draugą“,

jų nusistatymas daugiau pavardžių tų aukotojų, kurie aukojo mažiau kaip 100 dolerių neskelbti. Kalbėjau telefonu su p. Kulikausku, kai tik gausiu iš jo pavardes, Jums persiųsiu. Seserys Kazimierietės po savo seimo irgi dėkojo visiems laiškais. Tėvai Marijonai to nedarė, bet žmonės už tai pyksta, nepatenkinti.“¹⁶ Dėkingumo laukė ne tik individualiai aukojantys asmenys, bet organizacijos, parėmusios Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seseris¹⁷. Žvelgiant retrospektyviai, kad Vienuolija ilgainiui išplėtojo dėkingumo rėmėjams raiškos būdus: nepakeičiama priemonė liko dėkingumo laišakai, informacija bendrinėje lietuvių išsivieškos spaudoje, nuo 1957 m. pradėtas leisti laikraštėlis „Bendradarbis“, rėmėjų, mecenatų pavardės atminimo lentose, taip pat maldos už Vienuolijos geradarius.

Ilgainiui Vienuolija suvokė, kad rėmėjams nepakanka tik įvairiomis formomis reiškiamo dėkingumo, bendraudami su vienuolėmis žmonės tikėjosi ir jų dvasinių poreikių patenkinimo. 1969 m. sesuo Aloyza konstatavo, kad reikia atkreipti dėmesį į religinius dvasinius patarnavimus rėmėjams: „Mūsų rėmėjai nori ne vien Kongregacijai materialiai padėti, bet ir sau gauti dvasinės pagalbos, į ką mes turime daugiau atsižvelgti.“¹⁸ 1976 m. kapitulos metu Vienuolijos vadovybė, reflektuodama didžiulę rėmėjų reikšmę Vienuolijai, paragino seseris nuoširdžiai bendrauti su rėmėjais, būti jiems paslaugas, ypač ligos ir dvasinių sunkumų atvejais¹⁹.

XX a. 8 dešimtmečio antroje ir 9 dešimtmečio pirmoje pusėse Vienuolija skyrė daug dėmesio rėmėjų dvasinių poreikių tenkinimui. Pirmiausia, dvasinio pobūdžio susibūrimai, organizuoti Vienuolijos rėmėjams, tenkino pastarųjų poreikius, kita vertus, tai buvo proga seserims pareikšti savo dėkingumą. Kaip 1984 m. liudijo sesuo Aloyza: „Rėmėjai uoliai lanko seserų vedamus susitelkimus ir paragina kitus dalyvauti. Jie, ypač Čikagoje, meldžiasi už pašaukimus. Rėmėjai įsijungia į metinę

Noveną į Nekaltai Pradėtąją Mergelę Mariją, kuri laikoma centriniame vienuolyne.²⁰

Rėmėjų veikla buvo mobilizuojama tam tikrais Vienuolijai svarbiais momentais, kai seserims buvo ypač reikalinga visuomenės materialinė parama, pvz., vykdant didesnius statybos darbus. Vienuolyno koplyčios, „Matulaičio namų“²¹, „Neringos“ stovyklavietės idėjos nebūtų buvusios įgyvendintos be seselių rėmėjų paramos. Sesuo Margarita 1980 m. pažymėjo, kad kiekvienas Vienuolijos skyrius buvo įkurtas padedant rėmėjams²².

Didieji projektai lėmė naujų rėmėjų skyrių atsiradimą bei jau esamų aktyvią veiklą. Nuo 1962 m. pradėtas vajas (akcija) „Matulaičio namų“ statybai. Šiai akcijai vadovavo Rėmėjų centro valdyba, pirmininkaujant prelatui Pranciškui Jurui. Aktyvią veiklą išplėtojo rytinėse JAV valstijose įsisteigę seselių rėmėjų skyriai (Bostone, Broktone, Bruklina, Hartforde, Lorensė, Mančesteryje, Konektikuto valstijoje, Niu Britene, Niu Heivene, Providense, Vestfilde, Vusteryje, Elizabete, Niu Džersio valstijoje, Keimbridže, Masačūsetse). Neįkainojama Čikagos (Sisero, Marketo Parko, Lemonto) rėmėjų parama. Paminėtinas Detroite, Klivlande veikusių seselių rėmėjų indėlis, įgyvendinant naujų ir erdvių senelių slaugos namų idėją²³.

Atlikus didelius darbus, rėmėjų veiklą apimdavo tam tikras štilis. Štai 1957 m. sesuo Aloyza rašė: „Praėjo seimas ir Šiluvos Marijos šventinimas. Žmonių buvo kaip kasmet. Diena buvo lytinga. Aukų mažai atėjo, palyginti su kitais metais apie \$3000.00. Manau, kad koplyčią pastačius žmonės atsileido, aukoja kitur, o gal iš viso pradėjo mažiau aukoti. Šiais metais mūsų Gilda Rytuose kaip apmirusi. Jei nebūtume dariusios savo parengimų parapijose, tai nieko ir nebūtų buvę.“²⁴

Vienuolija rėmėjų sulaukdavo ne tik iš JAV lietuvių. Vienuolijos skyriai Kanadoje taip pat sulaukė rėmėjų paramos ir dėmesio. Jau 1951 m. Toronte veikė seselių rėmėjų būrelis²⁵. 1955 m. lapkričio mėn. įsisteigė Toronto

vaikų darželio rėmėjų būrelis²⁶. 1959 m. pavasarį toks būrelis įsikūrė Monrealyje. Nors į pirmąjį šio būrelio susirinkimą susirinko tik negausus būrys žmonių – 18 narių²⁷, tačiau jų teikta materialinė, moralinė pagalba ar talka darbu buvo svarbi²⁸. 1982 m. Monrealio skyriaus vizitatorė sesuo Aloyza teigė, kad šioje vietovėje tuo metu neveikė formalus rėmėjų būrelis. Organizuotai seseris parėmė vietos jūros šauliai²⁹.

Nuo 1942 m., kai Čikagoje ir jos apylinkėse pradėjo veikti Vargdienių seserų gilda, kasmet organizuojamos metinės rėmėjų šventės. Per ilgus metus susiformavo šio renginio tradicijos. Renginys paprastai susideda iš dviejų dalių – pamaldų ir pokylio-vakarienės³⁰. Savitos rėmėjų švenčių tradicijos susiformavo ir kitose vietovėse, kur veikė seselių rėmėjų skyriai. Ilgus metus neatsiejama Monrealio rėmėjų veiklos forma buvo vadinamieji „bazarai“ (jų metu žmonės prekiaavo savo pačių pagamintu maistu, rankdarbiais ir kt. dalykais, o pajamos buvo skiriamas Vienuolijai). Kukliausi rėmėjų renginiai apsiribodavo vaišėmis ir loterija. Nors seserys prisidėdavo prie šių renginių organizavimo, vis dėlto pagrindinė organizavimo darbų našta teko patiems rėmėjams.

Ilgainiui tos pačios rėmėjų švenčių formos žmonėms pabosdavo. Štai 1968 m. Monrealyje buvo nutarta neberengti tradicinio „bazarų“, „nes žmonėms jau yra atsibodęs. Be to, datose, kuriose mums būtų geriausiai bazarą ruošti, jau yra užimta salė. Todėl valdyba nutarė vieton bazarą daryti piniginių vaju, pasiskirsčius rajonais pereiti per namus renkant aukas“³¹.

XX a. 8–9 dešimtmetį Čikagoje vykusias rėmėjų švenčių pramogines dalis pajavairindavo madų paroda. Tokio tipo renginiai buvo itin sėkmingas sumanymas, nes pritraukdavo grožiu ir mada besidominčius jaunas žmones (dažniausiai merginas ir moteris).

Rėmėjų parama Vienuolijai neapsiribojo pinigine išraiška. Vienuolijos dokumentuo-

se užfiksuoti duomenys apie rėmėjų pagalbą daiktais ar talka. Pavyzdžiui, sunkiais karo ir pokario metais žmonės seserims aukojo ir šaukštelius, ir gėlių daigus³², ir kita. Seserims kuriantis Monrealyje, rėmėjai padėjo sutvarkyti šio Vienuolijos skyriaus sodybą³³. Tokių pavyzdžių Vienuolijos Šiaurės Amerikoje istorijoje galima rasti daugybę. Ši, kartais galinti pasirodyti kukli, parama liudijo labai nuoširdų seserų ir juos remiančių žmonių santykį.

XX a. 9 dešimtmečio pradžioje Vienuolija pradėjo dar vienos kategorijos rėmėjų – maldos – organizavimą. Ši akcija pradėta po 1980 m. kapitulos. Telkiant „maldos rėmėjus“ daug prisidėjo seserys Paulė, Palmyra, Jonė. 1984 m. tokie rėmėjai buvo 160 asmenų³⁴. 1992 m. buvo konstatuota, kad „maldos rėmėjų“ organizavimo akcija nedavė lauktų rezultatų. Anot sesers Bernadetos: „pradėtas „maldos rėmėjų“ vėjus neišsivystė. Pasitikrinus turėtus adresus, rasta tik mažas likutis. Jis buvo prijungtas prie bendrų rėmėjų, ir juos lankome laiškais, „Bendradarbiu“ ir maldomis“³⁵. Nors „maldos rėmėjai“ neišplėtė veiklos, vis dėlto dar iki šiol kai kurie asmenys Vienuoliją remia maldomis.

Vietoj išvadų

Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijos Šiaurės Amerikoje rėmėjai buvo ir yra neatsiejama Vienuolijos bendruomenės (plačiąja prasme) dalis. Vienuolijos angažavimasis dirbti su lietuvių diaspora ir pastarajai aktualiais klausimais lėmė tai, kad dauguma Vienuolijos rėmėjų buvo lietuviai ar lietuvių kilmės asmenys. Vienuolija remta įvairiais būdais – piniginiiais išteklių, daiktais, darbu ir mal-

domis. XX a. paskutinį dešimtmetį išryškėjo organizuotų rėmėjų, kuriuos daugiausia sudarė senosios ir DP emigracijos bangų atstovai, vienetų ženklus mažėjimas. Vienuolijos Šiaurės Amerikoje vadovybė 1992 m. konstatavo, kad tokių grupių JAV veikė viso labo trys (Čikagoje ir jos apylinkėse, Putname ir jo apylinkėse bei Vorčesteryje), Kanadoje te veikė tik viena maža rėmėjų grupelė. Vienuolijos rėmėjų daugumą JAV ir Kanadoje sudarė individualūs rėmėjai. 1992 m. duomenimis, tokių buvo 6000 asmenų³⁶. 1996 m. te veikė tik du būreliai: Vorčesteryje ir Čikagoje³⁷. Rėmėjų būrelių veikla šiuo laikotarpiu apsiribojo metinių vakarienių, kurių metu surinktos lėšos buvo skiriamos Vienuolijos Šiaurės Amerikoje veiklai, organizavimu. Čikagos būrelis dar organizavo Palaimintojo Jurgio Matulaičio minėjimą bei šv. Mišias mirusiems savo nariams pagerbti. Sesuo Ignė liudijo tuometes rėmėjų nuotaikas: „Tie patys žmonės, tos pačios jėgos, visi guodžiasi, jog pavargę ir kad jaunimas nesidomi.“³⁸ Ir vėlesniais metais Vienuolijai nepavyko jauniosios kartos lietuvių angažuoti organizuoti rėmėjų veiklai.

domis. Pagalba Vienuolijai teikta ir individualiai, ir organizuotai. 1942 m. veiklą pradėjusi „Vargdienių seserų gilda“ padėjo Vienuolijai įgyvendinti daugelį svarbių projektų.

Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų rėmėjų veikla peržengė materialinės paramos Vienuolijai telkimo iniciatyvą. Vienuolijos rėmėjų veikla stiprino Šiaurės Amerikoje lietuvių solidarumą, įgyvendinant visai lietuvių išeivijai svarbius projektus, taip pat ugė filantropinius įgūdžius.

Nuorodos

1. Krasauskas R. Nekaltai Pradėtosios Švenčiausiosios Mergelės Marijos seserų kongregacija, *Lietuvių enciklopedija*, t. 20, South Boston, 1960, p. 144–147.
2. *Nekaltai Pradėtosios Švenčiausios Panos Marijos seserų Kongregacija*, Putnam, 1945.
3. *Matulaičio namų šventinimas*, Putnam, 1968.
4. Ses. M. Aloyza. Nežinomi Apvaizdos sumanymai. Byla: Matulaitis nursing home, *Vienuolijos archyvas Putname* (toliau tekste – VAP). Seserų 5 dokumento lapas.
5. *Ten pat*, 7 dokumento lapas
6. *Nekaltai Pradėtosios Švenčiausios Panos Marijos seserų kongregacija*, Putnam, 1945, p. 42.
7. Ses. M. Aloyza. Nežinomi Apvaizdos sumanymai. Byla: Matulaitis nursing home, VAP, 8 dokumento lapas.
8. *Ten pat*, 10 dokumento lapas
9. 1940 m. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, Vyriausioji Vienuolijos vadovė paskyrė dvi nares, turėjusias visuomeninio darbo patirties, į Amerikos Tarybą: seserį M. Augustą (Augustiną – Apoloniją Sereikytę) ir seserį M. Feliciją (Vincentą – Feliciją Rogalskytę). Minėtos seserys iš Lietuvos pasitraukė 1940 m. rugpjūčio pabaigoje. Kelionė buvo sunki ir ilga. Ameriką jos pasiekė tik 1943 m. vasario 5 d. Seserys Augusta ir Vincenta į *laisvajį pasaulį* atnešė žinias, kurios buvo svarbios tolesnei Vienuolijos raidai Šiaurės Amerikoje.
10. S. M. Augusta. Kongregacijos istorijos aprašymas iki 1966, VAP, 18 dokumento lapas.
11. 1944 m. gegužės 1 d. S. M. Augustos laiškas S. M. Aloyzai. Byla: Ses. Augustos laišakai ses. Aloyzai, VAP.
12. S. M. Augusta. Kongregacijos istorijos aprašymas iki 1966, VAP, 17 dokumento lapas.
13. *Nekaltai Pradėtosios Švenčiausios Panos Marijos seserų kongregacija*, Putnam, 1945, p. 52–53.
14. Piknikas (gegužinė) – lietuvių susiartinimo šventė. Tai masiškiausias Vienuolijos renginys. Pirmajame piknike dalyvavo keletas šimtų žmonių, vėlesniais metais į pikniką atvykstančiųjų skaičius ženkliai išaugo ir skaičiuojamas nebe šimtais, o tūkstančiais. XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje į pikniką atvykdavo apie 2000 lankytojų. Šios lietuvių susiartinimo šventės išlaikė pagrindinius struktūrinius elementus: neatsiejama piknikų dalis buvo ir yra šv. Mišios, meninė programa, lietuviškas maistas, lietuviškų suvenyrų įsigijimo galimybė, taip pat ilgus metus gyvuojanti loterijos, kurios pagrindinis prizas – kelionė į Lietuvą, tradicija.
15. Turima omenyje XIX a. antrosios pusės – XX a. pradžios lietuvių emigracija į JAV.
16. 1944 m. gegužės 1 d. S. M. Augustos laiškas S. M. Aloyzai. Byla: Ses. Augustos laišakai ses. Aloyzai, VAP.
17. *Ten pat*.
18. Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos seserų kongregacijos laisvajame pasaulyje vyriausios vadovės pranešimas (nuo 1966 metų rugpjūčio mėn. iki 1969 metų gegužės mėn.), VAP, l. 13.
19. Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos seserų vienuolijos (Vargdienių seserų) laisvajame pasaulyje vyriausios vadovės pranešimas (nuo 1976 m. gegužės mėn. iki 1980 m. gegužės mėn.), VAP, l. 21.
20. Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos vargdienių seserų vienuolijos laisvajame pasaulyje provincijos vyriausios vadovės pranešimas (nuo 1980 m. gegužės mėn. iki 1984 m. kovo mėn.), VAP, l. 26.
21. Vienuolijos įstaiga, užsiimanti vyresnio amžius žmonių globa ir slauga.
22. Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos seserų vienuolijos (Vargdienių seserų) laisvajame pasaulyje vyriausios vadovės pranešimas (nuo 1976 m. gegužės mėn. iki 1980 m. gegužės mėn.), VAP, l. 21.
23. *Matulaičio namų šventinimas*, 1968, p. 22–23.
24. 1957 m. gegužės 28 d. S. M. Aloyzos laiškas Ses. Felicijai. Byla: Laiškai Ses. Felicijai. Montrealio skyr. vyresniajai ir V. T. tarybininkei, VAP.

25. 1951 m. gruodžio 15 d. S. M. Palmyros laiškas S. M. Aloyzai. Byla: Seserų laiškai. Ses. Palmyros ses. Aloyzai, *VAP*.
26. Toronto skyriaus veiklos, darbų kronika 1955 gegužio iki 1966 kovo mėn., *VAP*.
27. Nek. Pr. Marijos Seserų rėmėjų būrelis Montrealy, *Nekaltai Pradėtosios Švč. M. Marijos seserų bendradarbis*, 1960, nr. 1 (5), p. 8.
28. Nauji namai. Montrealis, Kanada, *Nekaltai Pradėtosios Švč. M. Marijos seserų bendradarbis*, 1960, nr. 1 (5), p. 7.
29. Monrealio skyriaus vizitacijos protokolai, *VAP*.
30. Putnamo seserų vienuolijos rėmėjų metinė vakariėnė, *Draugas*, 1994, geg. 26.
31. Byla: Montrealio skyriaus kronika nuo 1964.X.20 – 1970.VII.15, *VAP*.
32. 1945 m. birželio 6 d. S. M. Augustos laiškas S. M. Aloyzai. Byla: Ses. Augustos laiškai ses. Aloyzai, *VAP*.
33. Nauji namai. Montrealis, Kanada, *Nekaltai Pradėtosios Švč. M. Marijos seserų bendradarbis*, 1960, nr. 1 (5), p. 7.
34. Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos seserų vienuolijos laisvajame pasaulyje provincijos vyresniosios pranešimas (nuo 1980 m. gegužės mėn. iki 1984 m. kovo mėn.), *VAP*, l. 26.
35. Nekaltai Pradėtosios Švenčiausios Mergelės Marijos vargdienių seserų laisvajame pasaulyje provincijos vyriausios pranešimas nuo 1988 m. kovo 13 d. iki 1992 m. kovo 2 d., *VAP*, l. 11.
36. *Ten pat*.
37. Nekaltai Pradėtosios Švenčiausios Mergelės Marijos vargdienių seserų Šiaurės Amerikoje provincijos 1992 kovo 3 d. – 1996 kovo 3 d. pranešimas, *VAP*, l. 12.
38. *Ten pat*.

Iłona STRUMICKIENĖ

THE SUPPORTERS OF THE SISTERS OF THE IMMACULATE CONCEPTION OF THE BLESSED VIRGIN MARY

This article discusses the supporters, in the United States, of the Sisters of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary. The latter is a Lithuanian women's congregation whose history in North America began in 1936, when a small group of Sisters arrived in the U.S. to assist the Marian Fathers in their work. As the congregation expanded the area and nature of its activities, it strengthened its ties with members of the Lithuanian diaspora in North America: the Sisters's endeavors to work in areas important to Lithuanian emigrants (youth education, assistance to elderly persons, fostering Lithuanian traditions) were favorably received and were supported by volunteer groups.

These volunteer supporters have been and are an inseparable part of the Sisters's

community (in a broad sense). The Sisters of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary have been supported in diverse ways: by the provision of financial resources, goods, and labor; and by the offering of prayers. The congregation has been supported both individually and in organized groups.

The activities of these supporters have gone beyond initiating material support for the sisters's congregation. The supporters of the Sisters of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary have strengthened the solidarity of Lithuanian-Americans as a whole by helping to implement projects of importance to the entire Lithuanian diaspora and by fostering philanthropic attitudes and skills.